

سخن سردبیر

به نام خداوند جان و خرد

آگاهی از انواع خطاهای زبانی نظام‌مند و غیرنظام‌مند و همچنین، پی بردن به دلایل و منشأ بروز خطاها، مدرسان زبان و مؤلفان کتاب‌های آموزش زبان را قادر می‌سازد تا رویکرد آموزشی مناسبی را برای آموزش یک زبان اتخاذ نمایند. این آگاهی می‌تواند از طریق انجام پژوهش‌های میدانی و کاربردی در حوزه‌ی واکاوی خطا حاصل شود؛ پژوهش‌هایی که در چند دهه‌ی گذشته، در زمینه‌ی آموزش زبان‌های دیگر، تحت عناوین «تحلیل مقابله‌ای» و «تحلیل خطا» به درستی صورت پذیرفته‌اند و دستاوردهای مفیدی را در پی داشته‌اند. اما در حوزه‌ی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، متأسفانه یا پژوهش‌های اصولی و علمی چندانی انجام نشده، یا بیشتر پژوهش‌های انجام شده دستاورد خاصی برای آموزش زبان فارسی نداشته‌اند و صرفاً محدود به شمارش و بسامدگیری خطاها بوده‌اند.

اگر برای پژوهش‌های مربوط به واکاوی خطاهای زبانی، پنج مرحله (شامل استخراج خطاهای زبانی، شناسایی و دسته‌بندی خطاها، توصیف آماری (بسامدگیری)، تحلیل کمی و کیفی، و ارائه‌ی راهکارهای آموزشی (برای نحوه‌ی رویارویی مدرسان با خطاها) و پژوهشی (برای تهیه و تدوین کتاب‌ها و دیگر مواد آموزشی)) در نظر بگیریم، متأسفانه، بیشتر پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی واکاوی خطاهای فارسی‌آموزان، تا مرحله‌ی سوم، یعنی مرحله‌ی توصیف پیش می‌روند و از تحلیل صحیح (مرحله‌ی چهارم) و ارائه‌ی راهکارهای مبتنی بر محتوای پژوهش (مرحله‌ی پنجم) باز می‌مانند؛ در حالی که ارائه‌ی راهکارهایی برای شیوه‌ی مواجهه با خطاها، با توجه به نقش زبان‌آموزان و مدرسان در بروز و اصلاح خطاها، می‌تواند ابتدایی‌ترین و از طرفی هم نهایی‌ترین هدف برای یک پژوهش در حوزه‌ی «واکاوی خطاهای زبانی» باشد. زیرا از دیدگاه آموزش‌شکای زبان، برای مدرسان زبان، آنچه که از استخراج خطاها یا توصیف صرفاً کمی آنها (بدون تحلیل علمی و ارائه‌ی راهکار) مهم‌تر می‌باشد، یافتن پاسخ برای پرسش‌های زیر است: منشأ خطاهای زبانی زبان‌آموزان با زبان‌های مادری گوناگون چیست؟ آیا بروز خطاها در راستای توسعه‌ی دانش زبانی

فارسی‌آموزان است یا برعکس، به‌عنوان مانع عمل می‌کند؟ چگونه و با اتخاذ چه تدابیری می‌توان از بروز خطاها پیشگیری کرد؟ یا در صورت بروز، چه نوع خطاهایی باید اصلاح شوند؟ از میان مدرس، خود زبان‌آموز و همکلاسی‌ها، چه کسی باید یا بهتر است خطاها را اصلاح کند؟ از میان مدرس، زبان‌آموز و همکلاسی، کدام یک باید اصلاح خطا را آغاز کند و کدام یک به پایان برساند؟ در کلاس‌های مدرس‌محور یا زبان‌آموز‌محور، اصلاح خطاها در چه زمانی و چگونه باید انجام گیرد؟ اصلاح خطا در هر یک از مهارت‌ها و زیرمهارت‌های زبانی باید چگونه باشد؟ و پرسش‌هایی از این قبیل.

به امید روزی که در زمینه‌ی واکاوی خطاهای زبانی، پژوهش‌های ما به سوی پاسخ‌گویی به چنین

پرسش‌هایی هدایت گردند..

امیررضا وکیلی‌فرد

آموزشکاو زبان فارسی و سردبیر پژوهش‌نامه